

«جوان» ابعاد مختلف روابط اقتصادی ایران و چین را واکاوی می کند

دوجانبه تهران-پکن، فراگیر و ضامن منافع طرفین

فناوری اطلاعات، تجارت بین‌المللی، محیط‌زیست، کشاورزی، صادرات و بهداشت از جمله تفاهات امضا شده ایران و چین هستند

روابط تهران – پکن غالباً ضامن تأمین منافع دو طرف، جامع و فراگیر در سطح بین‌المللی و پیرو قاعده «تکمیل‌گری متقابل اقتصادی» بوده است. چین به دنبال توسعه روابط تجاری و اقتصادی امن با کشورهای مناطق مختلف جهان است و غالباً مداخله در امور داخلی دیگر کشورها را دنبال نمی‌کند طبعاً این رویه یکی از مزیت‌های سیاست خارجی توسعه‌محور چین است. از طرفی چین قدرتی نوظهور است که وابستگی آن به انرژی بسیار بالا بوده و ایران یکی از تأمین‌کنندگان اصلی انرژی مورد نیاز این کشور است. همچنین با توجه به سیاست تحریمی غرب علیه ایران، چین جایگاه خاصی در

■ **سفری برای ابطال بافته‌های غرب**

سیدعلی موسوی کارشناس مسائل اقتصادی به «جوان» می‌گوید: «سفر سه روزه رئیس‌جمهور غربی‌ها فرسایشی‌کردن مذاکرات هسته‌ای است و از طرفی برای توسعه تحریم‌ها جهد می‌کنند. تعمیق روابط اقتصادی با چین محاسبه غرب را باطل خواهد کرد چه آنکه در روز نخست هیئت ایرانی به چین، ۲۰ سند همکاری و یادداشت تفاهم میان جمهوری اسلامی ایران و چین در زمینه مدیریت بحران، گردشگری، ارتباطات و فناوری اطلاعات، محیط‌زیست، تجارت بین‌المللی، مالکیت معنوی، کشاورزی، صادرات، بهداشت و درمان، رسانه، ورزش و میراث فرهنگی میان مقامات عالی‌رتبه جمهوری اسلامی ایران و چین امضا شد و باید به قرار دادهای اجرایی تبدیل شود. به‌زعم خبرگان، این اقدام می‌تواند فضای سیاست داخلی و خارجی ایران را به‌سرعت به سمت حداکثرسازی منافع جمهوری اسلامی ایران سوق بدهد و با بروز شوک مثبت در فضای اقتصادی کشور، اطمینان‌بخیزی اقتصادی را افزایش و به ثبات شاخص‌های کلان اقتصادی کمک کند».

■ **جایگاه اقتصادی چین**

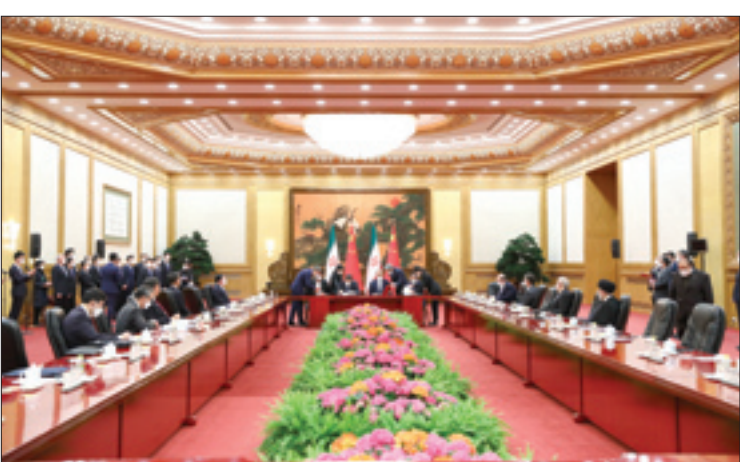
وی می‌افزاید: «سه‌م چین از تجارت خارجی ایران در طول دهه نود – بدون احتساب صادرات نفت –از کمتر از ۱۰ درصد به حدود ۲۷درصدافزایش پیدا کرده است و این کشور در طول دو دهه گذشته مهم‌ترین شریک تجاری ایران بوده است و روابط میان دو کشور، کمتر تحت تأثیر تنش‌های سیاسی و تحریم‌های غرب قرار داشته و از ثبات نسبی قابل توجهی برخوردار بوده است. دو کشور در بستر پنج کلان موضوع ۱- پروژه کریدورها، ۲- قرار داد ۲۵ ساله همکاری مشترک، ۳- عضویت ایران در شانگ‌های، ۴-تغییر پارادایم‌های جهانی بعد از جنگ اوکراین و ۵-قطب‌بندی‌های جدید در تقسیم‌کار جهانی (زنجیره‌های تولید و تأمین) در حال توسعه روابط خود هستند که هر کدام از آنها مجموعه‌ای از فرصت‌ها

■ **پاسر احمدبندی**

کارشناس اندیشکده دیپلماسی اقتصادی

صحت از فضای روابط خارجی و تعاملات اقتصادی کشورها امروزه به یک امر بسیار مهم تبدیل شده است و کشورها در جهت توسعه روزافزون خود به دنبال همکاری با قدرتهای اقتصادی جهان هستند. با تبدیل شدن چین به یکی از قدرتهای جهان در زمینه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی و نظامی توجه کشورها برای همکاری با این کشور بیش از پیش مورد توجه دولت‌های مختلف قرار گرفته است. امید به شکل‌گیری نظم جدیدی بدون داشتن یک ابرقدرت در این جهت سوق داده ایالات متحده، تمایل کشورها را به این جهت سوق داده و به آینده اقتصادی جهان مبتنی بر محور آسیا امیدوار ساخته است. جمهوری اسلامی ایران نیز به عنوان یکی از مخالفان جدی ایالات متحده، در طول سال‌های پس از انقلاب همواره در تلاش بوده تا بتواند روابط اقتصادی گسترده‌ای با جمهوری خلق چین و کشورهای واقع در این منطقه داشته باشد تا بتواند منافع بیشتری را برای خود کشور فراهم سازد. فارغ از بحث بررسی عملکرد دولت‌های گذشته و روابط آنها با چین، آنچه که مورد اهمیت است وضعیت فعلی و آتی همکاری‌های دو کشور خواهد بود البته باید خاطر نشان ساختن روابط بین دو کشور محدود به دهه‌های گذشته نبوده و سابقه‌ای به درازای تاریخ دارد که به سال‌های پیش از میلاد باز می‌گردد. با روی کار آمدن دولت سیزدهم و افزایش نگاه به شرق، امید به همکاری با کشورهای این منطقه،

ماهیت برنامه همکاری جامع ایران و چین

رئیس‌جمهور چین با رهبران ارشد جمهوری اسلامی ایران در جریان دیدار دوجانبه در تهران.

رئیس‌جمهور چین با رهبران ارشد جمهوری اسلامی ایران در جریان دیدار دوجانبه در تهران.

رئیس‌جمهور چین با رهبران ارشد جمهوری اسلامی ایران در جریان دیدار دوجانبه در تهران.

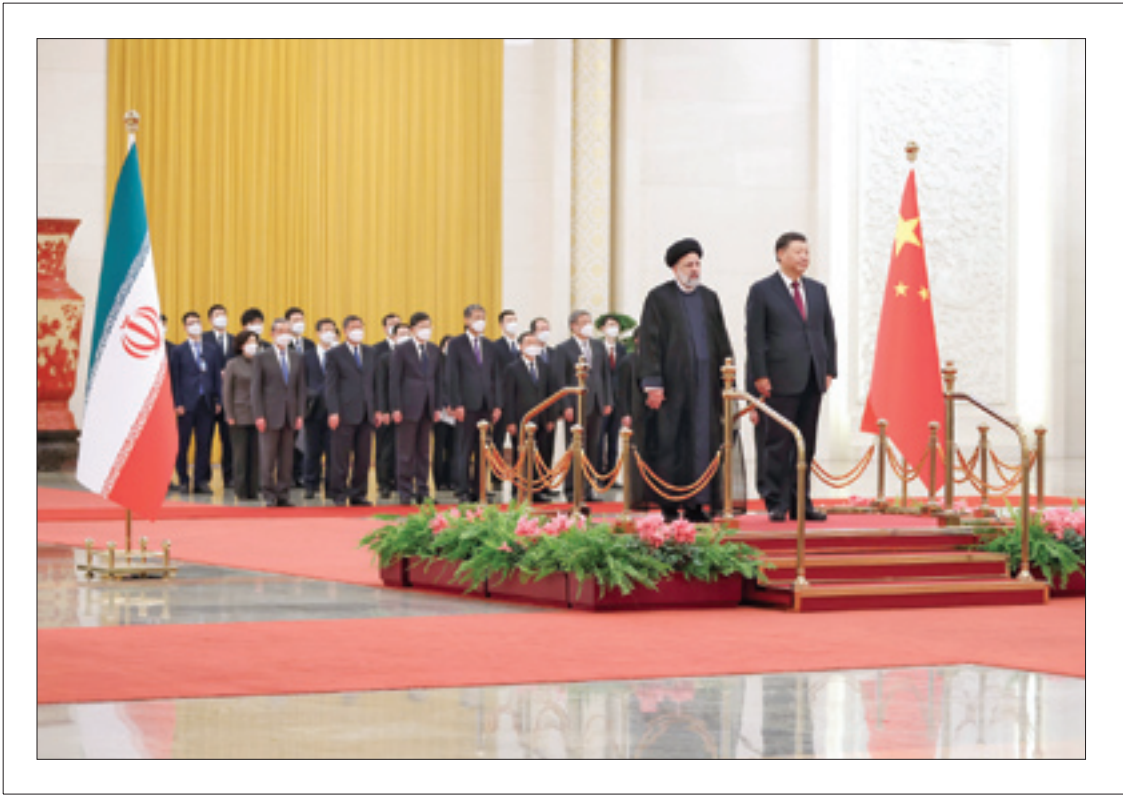
رئیس‌جمهور چین با رهبران ارشد جمهوری اسلامی ایران در جریان دیدار دوجانبه در تهران.

رئیس‌جمهور چین با رهبران ارشد جمهوری اسلامی ایران در جریان دیدار دوجانبه در تهران.

رئیس‌جمهور چین با رهبران ارشد جمهوری اسلامی ایران در جریان دیدار دوجانبه در تهران.

رئیس‌جمهور چین با رهبران ارشد جمهوری اسلامی ایران در جریان دیدار دوجانبه در تهران.

سیاست‌های اقتصادی و تجاری برون‌گرای کشورمان داشته و تنها قدرت بزرگی است که از توازن و تمایل به چالش کشیدن موقعیت مسلط امریکا در یقنه سیاست بین‌المللی برخوردار است. و به عنوان مهم‌ترین بازیگر در دور زدن تحریم‌های امریکا علیه ایران به ویژه پس از پایان معافیت‌های نفتی به شمار می‌رود و از خریداران اصلی نفت ایران محسوب می‌شود. این «تکمیل‌گری اقتصادی» برهان موجهی برای توسعه و تعمیق روابط تجاری تهران – پکن است. مع‌الأسف دولت قبلی به دلیل ماهیت نگاه به سیاست خارجی، «تقریباً» شرق را از سیاست خارجی حذف کرد و تمام تخم‌مرغ‌های خود را در سبد غرب

دیگر دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران، تلاش کردند با تقلیل اهمیت سفر سیدابراهیم رئیسی به چین، مناسبات ایران و چین را متأثر از سیاست‌های تحریمی امریکا قلمداد کنند و با برجسته‌سازی روابط اقتصادی کشورهای غربی با چین، ایران را بازنده رویکرد «نگاه به شرق» در سیاست خارجی معرفی کنند تا از تأثیر روانی و میدانی این سفر روی شرایط اقتصادی کشور بکاهدند اما طبق قاعده «تکمیل‌گری اقتصادی» چین برای گسترش سریع

نقشه‌راه ۲۵ ساله ایران و چین مانع از اثرگذاری نقشه غرب خواهد شد و نتیجه قهری آن عقب‌نشینی طرف غربی از مواضع خود در مذاکرات خواهد بود. البته به این مهم رسیدند که دولت فعلی ایران طبق دولت قبلی اقتصاد را به مذاکرات گره زده است».

■ **روند روبه رشد تجارت ایران و چین**

موسوی همچنین به روند روبه رشد تجارت دوجانبه ایران و چین در دو سال گذشته تأکید می‌کند و می‌گوید: «طبق آمارهای منتشر شده چین با مجموع تجارت (جمع واردات و صادرات) ۲۹/۲ میلیون تن کالا به ارزش ۲۵/۳ میلیارد دلار بیشترین میزان تبادل تجاری با ایران را طی ۱۰ ماه امسال داشته است و جلوتر از امارات با ۱۹/۸ میلیارد دلار، ترکیه با ۱۱/۷ میلیارد دلار و عراق با ۹ میلیارد دلار قرار دارد.»

■ **نظم نوین جهانی**

موسوی همچنین به جایگاه ایران و چین در نظم نوین جهانی اشاره می‌کند و می‌گوید «تلاش غرب برای تضعیف ایران و چین بیش از آنکه «کنش» باشد یک «واکنش» است یعنی واکنش به حرکت روبه جلوی این دو کشور است، اینکه چین در حال تبدیل شدن به قدرت نخست اقتصادی جهان است و مهم‌تر از آن ایران با قدرت در حال پیش‌روی و اثبات یک رویکرد مهم در عالم سیاست است مبنی بر اینکه می‌شود «بدون وابستگی به شرق و غرب» پیشرفت کرد و قدرتمند شد. اتفاقاً آنچه غرب را عصبانی کرده، همین پارادایم شفیقت حکمرانی جهان به واسطه انقلاب اسلامی ایران است.»

■ **جمع‌بندی**

طبعاً صرف سفر رئیسی به چین مورد نظر نبوده و آورده‌های آن مهم است و برای ارزیابی آن نیز باید منتظر قراردادهای محصول نقشه‌راه ۲۵ ساله ایران و چین و دیگر حوزه‌ها باشیم اما قطعاً به‌انتظار غرب ننشستن و تلاش برای احیای ظرفیت‌های مغفول مانده اقتصادی ریاضت مفیدی است که در صورت توقف نکردن در ایستگاه شعار، آورده‌های اقتصادی مهمی خواهد داشت.

۶- تسهیل در شرایط پرداخت و ایجاد امکان استفاده از پول ملی دو کشور و روش‌های متنوع به جهت حداقل‌سازی استفاده از دلار

۷-پیشبردسیاست‌های متوازن در قبال منطقه غرب آسیا

۸- تأکید بر گذر مسیرهای خشکی ابتکار یک کمربند-

یک راه از انجام این امر.

■ **راهبرد اقتصادی چین در قبال ایران**

۱-افزایش میزان سرمایه‌گذاری‌های خارجی در ایران با تأکید بر فناوری‌های نوین و امکان انتقال دانش به ایران

۲-تلاش برای اعطای تسهیلات بیشتر به جمهوری اسلامی ایران با برخورداری از امتیاز بانک سرمایه‌گذاری اسلامی ایران

۳-کمک به توسعه ظرفیت‌های ترانزیتی ایران به منظور تسهیل در فرآیند انتقال کالا از چین به غرب آسیا شرق اروپا یا تأکید بر در اختیار قراردادن دانش فنی و تجهیزات لازم برای ایجاد بندار نسل جدید و احداث خطوط ریلی سریع‌السیر

۴-در اختیار قراردادن خدمات فنی- مهندسی لازم برای طرح‌های مشترک بین دو کشور

۵-بررنگ کردن اهمیت ایران در سیاست خارجی خود به منظور همراهی بیشتر کشورهای همسوی ایران برای همکاری با چین

۶-در زمینه‌های ایران از جمله نیروی کار جوان و ماهر اقدام کنند. همچنین همکاری در حوزه‌های نفت، صنعت و معدن و حوزه‌های مرتبط با انرژی (نیرو، انرژی‌های تجدیدپذیر و …) مبتنی بر دفعه‌های توسعه‌ملی پایدار

۷-زیست‌محیطی در سندهم مورد تأکید قرار گرفته است و از طرفی با هدف بهره‌رسانی از مزایای ژئوپلیتیکی و ژئوگئومیک، بر مشارکت مؤثر ایران در ابتکار کمربند- راه طرف چینی تأکید شده است. همکاری در زمینه‌های

نظام اقتصادی اسلام

طبعاً ریاضت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر «نه شرقی، نه غربی» درباره همه ساحت‌ها از جمله اقتصاد صدق می‌کند. نفی نظام‌های اقتصادی نئولیبرالیسم و کمونیسم با پشتوانه «نظام اقتصادی اسلام» است، اما این نظام آنطور که باید، معرفی و مورد توجه قرار نمی‌گیرد. از این جهت در سلسله مطالبی کتاب «نظری به نظام اقتصادی»، مجموعه یادداشت‌های منتقد شهید استاد مرتضی مطهری را بازخوانی می‌کنیم.

مارکس پایه‌گذار سرمایه‌داری!

به عقیده ما کارل مارکس بیش از آن اندازه که سرمایه‌داری را ظالمانه جلوه بدهد عادلانه جلوه داده است، آن را تبرئه و تطهیر کرده است. در کتاب عقاید بزرگ‌ترین علمای اقتصاد می‌گوید: «کارل مارکس نظریه «زرش کار» را از علمای کلاسیک گرفت ولیکن به عکس آنها علیه سرمایه‌داری به کار برد.» من می‌گویم مارکس نیز ندانسته آن را به نفع سرمایه‌داری به کار برد. اگر ما به شعارهای مارکس توجه کنیم و بخوایم اصول فلسفه او را بپذیریم اگر شعارها را کنار بگذاریم و بخوایم اصول فلسفه او را بپذیریم باید او را از یک نظر پایه‌گذار سرمایه‌داری بدانیم. مارکس پس از آنکه ارزش هر چیزی را صددرصد به مقدار کاری که صرف ایجاد آن شده می‌داند و ارزش واقعی نیروی کار را معادل مخراری که صرف ایجاد او می‌شود می‌داند و از طرف دیگر بازار را معادل را تعیین کننده واقعی – و لااقل تقریبی – ارزش واقعی می‌داند، ناچار باید بگوید– چنگک‌های گوند- که سرمایه‌دار مزدی که به کارگرمی پردازد معادل ارزش واقعی آن است- و از طرفی قادر تعلق دارد. فقط با دلیل ناقص ادعا می‌کند که اضافه ارزش به سرمایه‌دار تعلق ندارد و به کارگر تعلق دارد- در صورتی که اگر واقعاً سرمایه‌دار نیروی کار کارگر را به قیمت عادلانه‌ای خریده است و سرمایه هم به شخص او تعلق دارد، قهراً قطعاً اضافه ارزش هم به او تعلق دارد، خواه آنکه ایجاد کننده اضافه ارزش سرمایه‌دار یا نیروی کار کارگر، چون به هر حال اضافه ارزش را چیزی ایجاد کرده است که سرمایه‌دار بحق مالک آن بوده است. از نظر ما سود سرمایه‌دار از طرفی مربوط به این است که حقوق کارگر به قدر کافی به او داده نمی‌شود. ارزش کارگر بستگی دارد، به مقدار مفید بودن کارش برای اجتماع. کارگر یک رکن اساسی اجتماع است. همه به کار او محتاجند. کارگر فقط حامی و محافظ حقوق ندارد و الا باید عالی‌ترین حقوق به او تعلق داشته باشد. اینکه در یک اجتماع، یک مدیر کل، بی‌مصرف ماهی ۲ هزار، ۳ هزار تومان حقوق می‌گیرد ولی یک کارگر روزی ۱۰۰ تومان، که اگر همه روزه بگیرد ماهی ۳۰۰ تومان می‌شود، یک کار ظالمانه است.

نگارخانه

◄ دیدار وزیر امور خارجه چین با حسن روحانی، فروردین ۱۴۰۰

آنچه در نقشه راه ۲۵ ساله وجود ندارد

جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین سوم بهمن ۱۳۹۴ در جریان سفر رسمی «نشی جنی پینگ» رئیس‌جمهور این کشور به ایران با صدور بیانیه‌ای، سطح روابط دو کشور را به «مشارکت جامع راهبردی» ارتقا دادند و حسب پیشنهاد طرف ایرانی به منظور تنظیم روابط بلندمدت در بازه زمانی ۲۵ ساله با چین، طرفین در بند۶ بیانیه مذکور نامبر ۱۳۹۹ در سفر رسمی به چین، ایجاد مختلف این سند و همکاری بلندمدت را اعلام کردند.

همان‌یام رهبر معظم انقلاب در دیدار رئیس‌جمهور چین «توافق رؤسای جمهوری ایران و چین را برای یک روابط استراتژیک ۲۵ ساله، کاملاً درستی و حکمت‌آمیز» دانستند. ۲۷ اسفند ۱۳۹۹، با تأیید مراجع عالی کشور برای امضای برنامه همکاری جامع موسوم به ۲۵ ساله، توسط وزیر امور خارجه کشورمان در سفر رسمی وزیر امور خارجه چین به ایران، به وزارت امور خارجه ابلاغ شد. وزیر امور خارجه و در هیچ گجای سند کمی‌سازی در خصوص چشم‌انداز همکاری با عم از اقتصاد، سیاسی، فرهنگی یا راهبردی نشده است و لذا حاوی هیچ رقم و عدد خاصی از جمله در خصوص سرمایه‌گذاری با منابع مالی و پولی نیست.

این سند ۲۵ ساله نامگذاری شده است تا کلیت برنامه همکاری جامع دو کشور در این بازه زمانی بلندمدت دیده و پیگیری شود. بدیهی است بازه زمانی اجرای هر قرارداد دوجانبه‌ای براساس پیش‌بینی مندرج در خود قرار داد تعیین می‌شود. در این سند، واگذاری هیچ منطقه یا هیچ انحصار انتقالی یا یک‌جانبه‌ای مطرح نبوده و لذا فاقد اعطاء هر گونه حق انحصاری است و در این سند مدیریت، اداره یا بهره‌برداری از هیچ منطقه یا حوزه‌های واگذار نشده است.